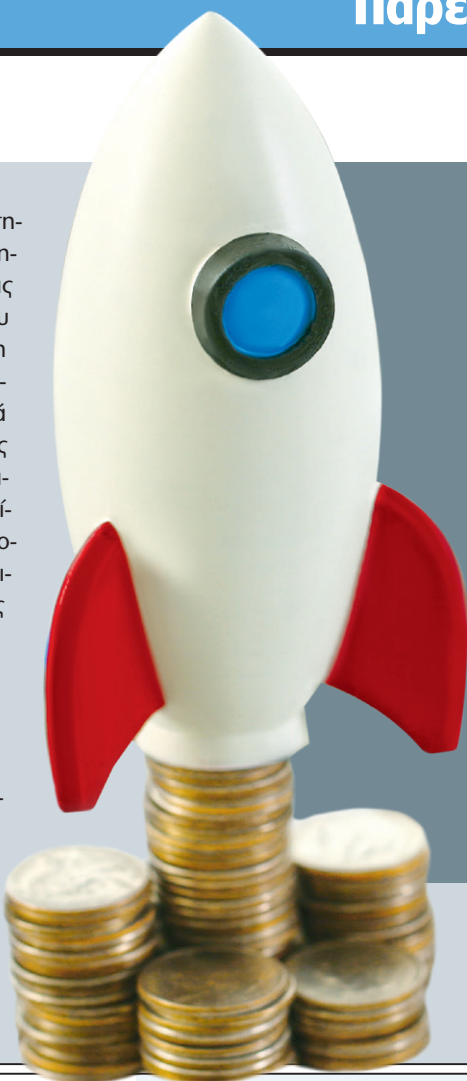

Η εποχή απαιτεί σχέδιο, σοβαρότητα, υπευθυνότητα και μέτρο, καθώς οι προκλήσεις για την ελληνική οικονομία είναι ορατές και σχετίζονται με τις αδυναμίες στην Ευρώπη αλλά και με την αβεβαιότητα που προκαλεί η γεωπολιτική αστάθεια. Χρειάζεται εμβάθυνση των μεταρρυθμίσεων σε Δικαιοσύνη, αύξηση των επενδύσεων και διατήρηση της αναπτυξιακής πορείας, αλλά και της κοινωνικής συνοχής. Οι βασικότερες προκλήσεις για την ελληνική οικονομία το 2025 εστιάζονται στη διατήρηση του ρυθμού ανάπτυξης, στην ανάσχεση της ακρίβειας, στη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος, αλλά και στη στήριξη της επιχειρηματικότητας. Βασικό όπλο για την ομαλή πορεία της οικονομίας αποτελεί η περαιτέρω ενίσχυση του πραγματικού εισοδήματος σε συνδυασμό με τη μείωση των φόρων αλλά και τη διατήρηση της δημοσιονομικής ισορροπίας, η οποία κρίνεται απαραίτητη σε ένα ιδιαίτερα ρευστό ευρωπαϊκό περιβάλλον, πολιτικά και οικονομικά.

Για τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις για την ελληνική οικονομία το 2025 τοποθετούνται στη **Realnews** υπουργοί της κυβέρνησης, ο διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, καθηγητές πανεπιστημίου και επικεφαλής φορέων της βιομηχανίας, της επιχειρηματικότητας και της αγοράς. Γράφουν -με αλφαβητική σειρά- οι **Σοφία Ζαχαράκη, Λευτέρης Θαλασσινός, Τάκης Θεοδωρικάκος, Παναγιώτης Λιαργκόβας, Σταύρος Κα-**

Ευκαιρίες και προκλήσεις για το 2025

Υπουργοί, ο διοικητής της ΤτΕ, καθηγητές Οικονομικών και εκπρόσωποι της αγοράς αρθρογραφούν στην «R» για τις προοπτικές, τις δυνατότητες και τα εμπόδια της νέας χρονιάς

φούνης, Νίκη Κεραμέως, Ολγα Κεφαλογιάννη, Βασίλης Κορκίδης, Ναπολέων Μα-
ραβέγιας, Ιωάννης Μασούτης, Γιάννης Μπρατάκος, Παναγιώτης Πετράκης (άρθρο
σελ. 2 της «R»), Λουκία Σαράντη, Γιάννης Στουρνάρας, Παναγιώτης Σχίζας, Ιωάννης
Χαλικιάς, Κωστής Χατζηδάκης και Γιάννης Χατζηθεοδοσίου (σελ. 15, Realmoney).

Μακριά από αυταρέσκεια και λαϊκισμό, ανεβάζουμε την Ελλάδα ψηλότερα

© **Κωστής Χατζηδάκης**
Υπουργός Εθνικής Οικονομίας
και Οικονομικών

μα ανοιχτές πληγές από την περασμένη δεκαετία της κρίσης. Αλλά είναι άλλο η αναγνώριση της προσπάθειας που ακόμη απαιτείται να γίνει και άλλο η ισοπέδωση και ο μηδενισμός της αντιπολίτευσης. Τα οποία τελικά είναι προσβλητικά όχι για την κυβέρνηση, αλλά για τις Ελληνίδες και τους Έλληνες, για τις προσπάθειες και τις θυσίες τους, για να ανέβει η χώρα ψηλότερα όλα τα προηγούμενα χρόνια.

Προχωρούμε, λοιπόν, το 2025 με τέσσερις προτεραιότητες: Δημοσιονομική σύνεση και σοβαρότητα. Μείωση των φόρων, με παράλληλη μείωση της φοροδιαφυγής. Στήριξη της ανάπτυξης και της εξωστρέφειας. Ενίσχυση της κοινωνικής πολιτικής. Απαντώντας στα υπαρκτά κοινωνικά προβλήματα, χωρίς αυταρέσκεια, ούτε με δημαγωγία, αλλά με οικονομικά υπεύθυνες και πραγματικά κοινωνικά ευαίσθητες λύσεις.

Δεν είναι εποχή για λαϊκισμό και για μαγικές συνταγές. Είναι η εποχή της σοβαρότητας, της υπευθυνότητας, του μέτρου. Χρέος μας είναι από τη μία πλευρά να αποφύγουμε με κάθε τρόπο τη θριαμβολογία και την αίσθηση πως δεν υπάρχουν πράγματι προβλήματα προς αντιμετώπιση. Και από την άλλη, να κλείσουμε τα αυτιά μας στον λαϊκισμό -που είναι το εθνικό καρκίνωμα- και να μείνουμε πιστοί στον δρόμο των σύγχρονων και αποτελεσματικών αλλαγών. Η μάχη αυτή είναι για την Ελλάδα και μαζί την κερδίζουμε κάθε ημέρα!

■ ΣΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗ-

ΣΗ δεν δηλώνουμε θαυμα-
στοποιό. Ούτε ισχυριζόμα-
στε πως θα «διακτινίσουμε»
τη χώρα οικονομικά και θα
τη μετατρέψουμε ξαφνικά
σε Σουηδία ή Λουξεμβούρ-
γο, όπως ισχυρίζεται η αντι-
πολίτευση. Υποστηρίζουμε,
όμως, πως, ξεκινώντας από
μια πολύ χαμηλή βάση το
2019, έπειτα από μια δε-
καετή κρίση, και έχοντας να
αντιμετωπίσουμε νέες αλλη-
πάλληλες κρίσεις (πανδη-
μία, ενεργειακή κρίση, γε-
ωπολιτικές αναταράξεις),
η Ελλάδα ανεβαίνει ψηλό-
τερα. Τα τελευταία 5,5 έτη
έχουμε έως και υπερδιπλά-
σιους ρυθμούς ανάπτυξης
από την Ε.Ε. Την μεγαλύτερη
μείωση ανεργίας και δημό-
σιου χρέους στην Ε.Ε. Την με-
γαλύτερη αύξηση επενδύ-
σεων και εξαγωγών. Αυτές
οι επιτυχίες δεν είναι επιτυ-
χίες μόνο της κυβέρνησης,
αλλά όλων των Ελλήνων!

Προφανώς, υπάρχουν ακό-

■ **ΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ**, η ελληνική
οικονομία προβλέπεται να διατηρήσει
ρυθμούς ανάπτυξης υψηλότερους από
τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ. Η
εξέλιξη αυτή είναι καίρια για την επι-
τάχυνση της σύγκλισης του κατά κε-
φαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας προς τα μέσα
ευρωπαϊκά επίπεδα. Οι κύριοι παρά-
γοντες που θα συμβάλουν στην οίκο-
νομική ανάπτυξη είναι οι επενδυτικές
δαπάνες, ιδιαίτερα μέσω της αξιοποί-
ησης των ευρωπαϊκών πόρων, όπως
ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθε-
κτικότητας (RRF) και η ιδιωτική κατα-
νάλωση, που υποστηρίζεται από την
ενίσχυση του διαθέσιμου εισοδήμα-
τος λόγω βελτίωσης της απασχόλησης
και της μείωσης του πληθωρισμού.

Η ελληνική οικονομία τα τελευταία
χρόνια έχει σημειώσει αξιόλογες επι-
τυχίες. Ωστόσο, οι προκλήσεις παρα-
μένουν. Το υψηλό έλλειμμα του ισο-
ζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (6,2%
του ΑΕΠ το 2023) αποτελεί τη σημα-
ντικότερη εξ αυτών, παρά τη δημοσι-
ονομική εξυγίανση που έχει σημειω-
θεί και τη βελτίωση της ανταγωνιστι-
κότητας σε όρους κόστους εργασίας
ανά μονάδα προϊόντος. Το έλλειμμα
οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγο-
νός ότι η Ελλάδα υπολείπεται σε όρους
διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας
έναντι των περισσότερων ευρωπαϊ-
κών χωρών. Σύμφωνα με τον δείκτη
παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας του
IMD για το 2024, η Ελλάδα κατατάσ-
σεται 47η, συγκριτικά με την Ιρλανδία
(4η) και την Πορτογαλία (36η). Πα-
ρόμοια συμπεράσματα προκύπτουν
από τους δείκτες διακυβέρνησης της
Παγκόσμιας Τράπεζας. Η υστέρηση
σε όρους διαρθρωτικής ανταγωνιστι-
κότητας, σε συνδυασμό με το χαμη-
λότερο επίπεδο επενδύσεων, επηρεά-
ζει αρνητικά την παραγωγικότητα και
το βιοτικό επίπεδο.

Ο ρόλος των επενδύσεων είναι κα-
θοριστικός για τη μελλοντική πορεία
της οικονομίας. Παρά την αύξηση των
επενδύσεων κατά την περίοδο 2021-
2023, ως ποσοστό του ΑΕΠ (15,2% το

Απαιτούνται η δημιουργία πολιτικών συναινέσεων και η προσήλωση σε τεκμηριωμένες στρατηγικές διακυβέρνησης

© **Γιάννης Στουρνάρας**
Διοικητής της Τράπεζας
της Ελλάδος

2023) παραμένουν χαμηλότερες από
τον μέσο όρο της Ε.Ε. (22,0%). Η αξιο-
ποίηση των ευρωπαϊκών πόρων είναι
ζωτικής σημασίας. Ενώ η απορρόφη-
ση του 51% των πόρων του RRF και η
πρόσφατη κατάθεση του πέμπτου αι-
τήματος είσπραξης δόσης αποτελούν
θετικές εξελίξεις, απαιτούνται ταχύτε-
ρη εκταμίευση των επιχορηγήσεων
προς τους τελικούς δικαιούχους και
ολοκλήρωση των δανειακών συμβά-
σεων, προκειμένου να απορροφηθεί
έγκαιρα το σύνολο των πόρων. Πα-
ράλληλα, απαιτούνται μεταρρυθμί-
σεις για τη βελτίωση της διαρθρωτι-
κής ανταγωνιστικότητας, περιλαμβανο-
μένης της επιτάχυνσης της Δικαιο-
σύνης, της μείωσης της γραφειοκρα-
τίας, της αναβάθμισης ψηφιακών δε-
ξιοτήτων και της εξάλειψης περιοριστι-
κών πρακτικών στις αγορές αγαθών
και υπηρεσιών. Προϋπόθεση για την
ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας εί-

ναι η αύξηση των επενδύσεων σε πα-
ραγωγικό εξοπλισμό, άυλα στοιχεία
ενεργητικού και τεχνολογίες αιχμής,
με στόχο τη βελτίωση της παραγω-
γής διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών
και υπηρεσιών.

Ο τραπεζικός τομέας έχει σημειώ-
σει πρόοδο την τελευταία δεκαετία.
Ωστόσο, θα πρέπει να συνεχιστούν οι
προσπάθειες για την ενίσχυση της αν-
θεκτικότητάς του. Η περαιτέρω βελτί-
ωση της κεφαλαιακής βάσης, η μείω-
ση των μη εξυπηρετούμενων δανείων
και η αναβάθμιση των υπηρεσιών εί-
ναι κρίσιμες για τη στήριξη της πραγ-
ματικής οικονομίας. Επιπλέον, η χρή-
ση όλων των διαθέσιμων μορφών ιδι-
ωτικής χρηματοδότησης των επενδύ-
σεων, συμπεριλαμβανομένης της πρό-
σβασης στις κεφαλαιαγορές, μπορεί να
διευρύνει τη χρηματοδοτική βάση, ιδι-
αίτερα για μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Η εφαρμογή των παραπάνω πολι-
τικών και μεταρρυθμίσεων είναι απα-
ραίτητη για τη βελτίωση της ανταγω-
νιστικότητας, την ενίσχυση του ανα-
πτυξιακού δυναμικού και τη μετάβα-
ση της ελληνικής οικονομίας σε ένα βι-
ώσιμο και καινοτόμο παραγωγικό μο-
ντέλο. Επιπλέον, απαιτούνται η δημι-
ουργία πολιτικών συναινέσεων και η
προσήλωση σε τεκμηριωμένες στρα-
τηγικές διακυβέρνησης, ώστε να αντι-
μετωπιστούν χρόνιες αδυναμίες που
εμποδίζουν την αναπτυξιακή δυναμική
της οικονομίας. Με στοχευμένες δρά-
σεις, η Ελλάδα μπορεί να επιτύχει μα-
κροπρόθεσμη ανάπτυξη και ευημερία.